

Vlissingen wil uitbreiden

Oorlog of niet, het normale leven ging tussen 1940 en 1945 zo lang mogelijk door in Nederland. Zo ook op het stadhuis in Vlissingen. De stad, met in 1939 zo'n 23.000 inwoners, wilde graag de drie randgemeenten annexeren. Maar deze bleven liever zelfstandige 'boerengemeenten'. Om uit deze patstelling te komen, besloot de waarnemend commissaris van de Koningin in Zeeland, mr. Petrus Dieleman, tot een onderzoek. Was annexatie daadwerkelijk nodig? Had de stad een tekort aan ruimte? Twee sociaal geografen: Gerrit-Jan van den Berg en Christiaan van Paassen waren in de zomer van 1941 net afgestudeerd en op zoek naar een eerste betaalde baan. In oktober konden ze aan de slag in Vlissingen.

Van den Berg en Van Paassen negeren de oorlogschaaos (Volgens de lokale historicus Peter van Druenen heeft de stad in 1940 en 1947 40 keer een luchtaanval te verduren, waarvan 38 keer door de geallieerden.) grotendeels. Hun onderzoek komt vooral neer op het verzamelen en analyseren van heel veel statistische gegevens en het voeren van gesprekken met lokale kopstukken die strijdige belangen hebben, daarover voortdurend ruziën en het tweetal aan hun zijde proberen te krijgen.

Ondanks de oorlogschaaos gaat het dagelijks werk op het stadhuis door en wordt er gekibbeld over woningbouwprogramma's en gemeentegrenzen. De Duitse bezetters houden zich afzijdig; ze interesseren zich niet voor deze lokale kwesties. De lokale burgemeesters zijn des te meer betrokken. Burgemeester Van Woelderen van Vlissingen is de twee onderzoekers in alles ter wille. Hij stelt acht 'turf-arbeiders' aan: gemeenteambtenaren die de kaartenbakken moeten doorwerken om gegevens te verzamelen over woningen, gezinsgrootte, migratie, forensisme, middenstand, inkomens, enzovoorts. Veel vaart maken die niet: 'Het werken van deze mensen is niet om aan te zien' (brief 17 oktober 1941). Het onderzoek loopt dan ook vertraging op, tot ongenoegen van Van Woelderen. Hij wil zijn stad tot de grootste van Zeeland maken door er alle forensen heen te halen. Vlissingers die naar Rithem, Souburg en Koudekerke zijn verhuisd, moeten weer binnen de verlegde gemeentegrenzen komen te wonen.

De onderzoekers schatten de kansen op economische en demografische groei van Vlissingen, als de oorlog eenmaal is afgelopen, niet hoog in. De expansiemogelijkheden van de haven zijn bescheiden, de behoefte aan industrieterrein gering en grote woningnood is er niet. De gemeente kan zich beter richten op sanering van de vele krotten.

Op 27 maart, toont Van Woelderen zijn ongeduld: waar blijft dat rapport? 'Hij vroeg ons of het nu heusch niet mogelijk was eerst een nieuwe grens vast te stellen, en dan pas het rapport, dat erg mooi en groot mocht worden, uit te brengen. Wij hebben natuurlijk gezegd, dat we de zaken niet konden omdraaien.'

'De indruk, die wij van die gemeente (=Souburg) tot nu toe opdeden, is deze, dat de heeren in Vlissingen schromelijk overdreven hebben. Natuurlijk zijn er minder gewenste toestanden, maar die zijn er in Vlissingen niet minder. (...) Souburg is bij de arbeiders geweldig in trek, en de moderne arbeiderswoningen zijn buitengewoon aardig, en bovendien van een lapje grond voorzien. Voorlopig zien wij dan ook nog niet in, waarom Souburg om wat voor hygiënische of stedenbouwkundige redenen dan ook bij Vlissingen ingelijfd zou moeten worden (17 oktober).

In het uiteindelijke rapport, dat in juni 1942 verschijnt, concluderen de onderzoekers dan ook dat grenswijzigingen nergens voor nodig zijn. Het ruimtegebrek waarmee de stad kampt, komt door het vliegveld Vlissingen (ook bekend als vliegveld Souburg) ten noorden van de stad. Dat neemt veel ruimte in beslag, vooral omdat in de omgeving een bouwverbod heerst, vier ringen waarin niet of alleen laag gebouwd mag worden. Het grote ruimtebeslag staat niet in verhouding tot het bescheiden economisch belang ervan. De ontwikkelingsmogelijkheden van de luchthaven zijn minimaal. Het vliegveld is in 1942 nog volop in gebruik bij de Luftwaffe, maar na de oorlog zou opheffing alle ruimteproblemen van Vlissingen oplossen.

Veel aandacht krijgt het Rapport Vlissingen, uitgebracht aan de Commissie Grenswijziging Vlissingen bij verschijning niet. De gemeente heeft inmiddels urgentere zorgen. Boven de stad cirkelen aanhoudend Britse bommenwerpers. Op 24 april zien de onderzoekers een bombardement, met 34 doden en een nieuwe uittocht naar het platteland tot gevolg. Op 30 april maakt een vultreffer op een schuilkelder acht slachtoffers. Op 1 mei 1942 schrijven ze: 'Thans zijn naar schatting...een 6000 mensen weer gevluht ("vrijwillig geëvacueerd"), en zien wij overdag en 's avonds voortdurend verhuizingen uit

Vlissingen gaan. Wanneer hier nog één of twee bombardementen volgen (...), begrijpt U wel, dat deze stad, waar geen zware afweerkanonnen staan, leegloopt'

De naoorlogse tijd staat in het teken van wederopbouw. Van annexatie van omliggende gemeenten komt het pas in 1966. Het vliegveld - dat hadden Van Paassen en Van den Berg goed gezien - komt niet meer tot leven; in de jaren 1970 verrijst er de woonwijk Westerzicht. .

Bron: Ts Geografie, mei 2017